

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta Pedagogická

Bakalářská práce

Čas v obrazech – cyklus stylizovaných fotografií o lidských
osudech

Jana Wimmerová

Vizuální kultura se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Jan Mašek, Ph.D.

Plzeň 2013

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni.....

Podpis:.....

Poděkování:

Touto cestou bych chtěla poděkovat mému vedoucímu bakalářské práce PhDr. Janu Maškovi, Ph.D., za odborné vedení, ochotu, trpělivost, cenné rady a připomínky při tvorbě mé práce. Dále také všem, kdo byli ochotní sdělit mi informace o svém životě a nechat se vyfotografovat. V neposlední řadě mojí rodině, bez které bych vysokou školu nemohla studovat.

V Plzni.....

Podpis:.....

Anotace

Cílem mé bakalářské práce bylo vytvořit cyklus stylizovaných fotografií věnovaných životům a osudům seniorů. Fotografie jsou doplněny informacemi o životě portrétovaných a jejich osobními výpověďmi. Teoretická část je zaměřená na reflexi mého tvůrčího přístupu, inspiraci a význam využití fotografie při této práci.

The main aim of this Bachelor thesis is to create a stylized photograph series that is dedicated to pensioners. The pictures are supplemented with information about their life stories and personal statements. A theoretical part of the thesis is focused on reflection of my creative approach and inspiration and the meaning of using photography in this project.

Obsah:

1	ÚVOD.....	3
1.1	Výběr práce.....	3
2	INSPIRACE.....	4
2.1	Jano Rečo.....	4
2.2	Jindřich Štreit.....	5
2.3	František Dostál.....	6
3	IVO, 72 LET.....	7
3.1	Život.....	7
3.2	Zážitek, který nejvíce utkvěl v paměti.....	8
3.3	Ivo dnes.....	8
3.4	Muž a jeho hobby.....	9
3.5	Jak se mi pracovalo.....	9
4	EMÍLIE, 73 LET.....	11
4.1	Život.....	11
4.2	Na co nikdy nezapomenu.....	12
4.3	Emílie dnes.....	13
4.4	Žena a květina k sobě patří.....	13
4.5	Jak se mi pracovalo.....	13
5	JAN, 69 LET.....	15
5.1	Život.....	15
5.2	Jan dnes.....	15
5.3	Osamělý život s nemocí.....	16
5.4	Jak se mi pracovalo.....	16
6	REFLEXE TVŮRČÍHO PŘÍSTUPU.....	17
6.1	Překážky a problémy.....	17
6.2	Snaha o zachycení charakteru člověka.....	18
7	POUŽITÁ TECHNIKA	19
7.1	Problémy při práci s vybavením.....	19
7.2	Používání fotografických příruček a pravidel.....	20
8	POUŽÍVANÉ GRAFICKÉ PROGRAMY.....	21
9	VYUŽITÍ PROJEKTU NA STŘEDNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLE.....	23
10	ZÁVĚR.....	24

11 RESUME.....	25
12 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	26
13 SEZNAM ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ.....	27
14 OBRAZOVÁ PŘÍLOHA.....	I

1 Úvod

Svoji práci jsem zaměřila na seniory a jejich životy, v minulosti i současnosti. Jak žijí, jak tráví svoje dny, jak se vidí oni samotní. Kdokoliv z nás má nějaké seniory ve svém okolí, ať už jsou to rodiče, prarodiče, soused z vedlejšího vchodu, paní, co potkáváme každý den, když jdeme nakoupit, člověk prodávající na ulici noviny. Nemusíme je znát osobně, ale každý z nich má svůj příběh. Svůj příběh, který stojí za to vyprávět.

1.2 Výběr práce

Téma mé bakalářské práce jsem si vybrala z jednoho prostého důvodu. Staří lidé se často cítí osamocení, nepotřební, nechtějí být nikomu na obtíž a mnohdy by přitom stačilo málo, aby je tyto pocity přešly. Občas si mít s kým popovídat, jít s kým na procházku nebo na kávu. Rozhodla jsem se proto si s pár seniory popovídat, vyfotografovat je a podělit se s vámi o jejich životní příběh.

2 Inspirace

2.1 Jano Rečo

Inspiraci pro moje fotografie jsem hledala ještě v minulém století, kdy byla černobílá fotografie běžnější než dnes. A našla jsem v ní opravdové mistry svého řemesla. Pro mne jím je fotograf Jano Rečo, kterého řadíme mezi sociálně dokumentární fotografy. Sleduje daný problém z nejrůznějších úhlů, usiluje o pravdivost svých sdělení a činí vše, co od fotografie očekávají sociologové i ostatní společenští vědci. Nikdy pouze nekonstatuje, ale také přesvědčuje, apeluje.¹

Jano Rečo se narodil v roce 1948 na Slovensku v Sečovské Poliance. Poprvé vzal fotoaparát do rukou v roce 1963, v den svých patnáctých narozenin. Shodou okolností to byl rovněž den, kdy neprošel přijímací zkouškou na střední uměleckou školu v Bratislavě. Pak studoval na stavební a zeměměřičské průmyslovce v Košicích a začal fotografovat. Po škole pracoval rok v televizních laboratořích košického studia. Poté odešel na vojnu a když se vrátil, měl pocit, že se toho o fotografii dozví víc v Praze a odešel tedy tam.² Ve svých pětadvaceti letech v roce 1973 se stal řádným studentem FAMU. „Byl jsem na FAMU ve druhém ročníku. V té době jako odborný asistent začal působit Pavel Štecha. O dokumentární fotografii jsem do té doby mnoho nevěděl. Zájem o dokument ve mne vzbudil právě on. Objevoval jsem nové autory, studoval jejich fotografické publikace.“³ Za dob svých studií vytvořil Jano tři cykly fotografií. Automat Koruna, Účtárna a Ministerstvo. Nejpozoruhodnější a pro mne nejvíc inspirující je Rečov cyklus Ústavy. Cyklus začal Rečo fotit v roce 1978 a pohyboval se po nejrůznějších ústavech sociální péče celých osm let. Fotil i seniory v domovech důchodců. Postupně se před ním začal otevírat pozoruhodný svět. Svět lidské bolesti utrpení, ale i odhodlání nevzdat se, překonat nepřízeň osudu a žít.⁴ Tato série je neobyčejně působivá. Dle mého názoru se Rečovi povedlo brilantně zachytit vztahy mezi lidmi a jejich pocity z pobytu v těchto zařízeních.

¹ MRÁZKOVÁ, Daniela a Vladimír REMEŠ. *Cesty československé fotografie*. Praha: Mladá fronta, 1989. ISBN 80-204-0015-X.

² MRÁZKOVÁ, Daniela a Vladimír REMEŠ. *Cesty československé fotografie*. Praha: Mladá fronta, 1989. ISBN 80-204-0015-X.

³ Jano Rečo. *Jano Rečo* [online]. 2009 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://janoreco.cz/cs/my-schoolwork/>

⁴ MRÁZKOVÁ, Daniela a Vladimír REMEŠ. *Cesty československé fotografie*. Praha: Mladá fronta, 1989. ISBN 80-204-0015-X.

2.2 Jindřich Štreit

Jindřich Štreit je jedním z nejvýznamnějších českých sociálně dokumentárních fotografů. V rané tvorbě vytvořil soubory s romskou tematikou a ze zákulisí olomouckého divadla. Za největší přínos v jeho díle můžeme považovat zobrazování vesnice, soukromí a mezilidských vztahů.⁵

Tohoto umělce jsem objevila vlastně náhodou. Viděla jsem fotografii ‚Náklo (Pan farář z Nákla)‘ ze souboru Vesnice je svět a zajímalo mne, kdo ji vyfotil, protože jezdím za babičkou na Moravu a do pískovny na Náklu se chodíme v létě koupat, tudíž vesničku celkem dobře znám. Je to také jedna z fotografií, která byla vystavena na jedné ze dvou autorových výstav v nizozemském městě Apeldoorn. Výstavy probíhaly od 25. května do 23. června letošního roku.⁶

Jindřich Štreit se narodil v roce 1946 ve Vsetíně. Vystudoval gymnázium v Rýmařově a Pedagogickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci. Poté vyučoval na základní devítileté škole v Rýmařově, po roce se stal ředitelem školy v Sovinci a později v Jiříkově. V letech 1974–1977 absolvoval Školu výtvarné fotografie při ústředním výboru Svazu českých fotografů v Brně. Od roku 1967 realizoval přes 850 samostatných výstav v řadě zemí Evropy i v zámoří.⁷

Štreitovy fotografie jsou bezprostřední. Zobrazují realitu a zároveň nás nutí se zamyslet. V roce 1982 se zúčastnil jako jediný fotograf nepovolené výstavy neoficiálních výtvarných umělců v Praze, kde jeho fotografie vzbudily pozornost StB. Byl odsouzen k trestu odnětí svobody 10 měsíců, s podmíněným odkladem na dva roky za údajné hanobení republiky a jeho představitele. Státní policie mu také zabavila negativy, pozitivy i fotoaparát a byl mu vysloven zákaz vykonávání fotografické činnosti.⁸ Tato příhoda nám ukazuje, jak silná fotografie může být. Může vyvolat obecné pobouření, lítost, vztek. Dokáže změnit život. Ne jen ten fotografův, ale také ten náš.

⁵ ARTLIST. *Artist: Databáze současného umění* [online]. 2006-2012 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://artlist.cz/?id=743>

⁶ Velvyslanectví České republiky v Haagu. *Velvyslanectví České republiky v Haagu* [online]. 2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/hague/cz/zpravy_udalosti/vystavy_jindricha_streita_v_apeldoornu.html

⁷ Jindřich ŠTREIT. *Jindřich Štreit* [online]. nedatováno [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.jindrichstreit.cz/#/cz/gate/0>

⁸ Jindřich Štreit. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Jind%C5%99ich_%C5%A0treit

2.3 František Dostál

Tento současný český dokumentární a reportážní fotograf se narodil v roce 1938 v Praze Vršovicích. Studoval na průmyslové škole strojnické, kde se poprvé seznámil s fotografií při rentgenové kontrole kvality svárů.⁹

Svůj první fotoaparát si koupil v šestnácti letech za peníze z brigády sázení stromků v Jizerských horách. Jeho nejznámější cyklus nese název Letní lidé. Jde o soubor fotografií, který vytvořil v 60. letech ve Zlonicích na Sázavě. Sám k němu dodává: „Dlouhou dobu jsem netušil, že toto bude nejvýznamnější cyklus mého života a že se jím budu zabývat přes dvacet let. Zpočátku jsem dokonce neuchovával filmy a po nazvětšování snímků jsem je vyhazoval. Až po čase mi došlo, že ty záběry jsou zajímavé nejen pro mě a moje přátele, ale i pro budoucnost.“¹⁰

František Dostál na svých fotografiích zachycuje často pro jeho dílo typický jemný humor. Zajímavé kompozice, detaily a prostředí vytváří společně dokonalý obraz. Má cit pro zachycení úsměvných okamžiků. U dokumentární fotografie jsem zvyklá vídat spíše vážné snímky, proto jsou pro mě Dostálovy snímky výjimečné a inspirující. Byl mnohokrát publikován, přesto se nikdy nestal profesionálním fotografem. Kromě Letních lidí vytvořil ještě spoustu dalších cyklů, především po rodné Praze, tento je ale mému srdci nejbližší.

⁹ František Dostál. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Dost%C3%A1l

¹⁰ František Dostál: Plachý fotografující (rozhovor). In: *Digiarena* [online]. 2010 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: http://digiarena.e15.cz/frantisek-dostal-plachy-fotografujici-rozhovor_3

3 Ivo, 72 let

Pan Ivo je usměvavý, velice milý, chytrý a ve svých 72 letech stále aktivní muž. V jeho tváři se zračí úsměv a v očích má šibalskou jiskru, která dává napovědět, že je pro každou legraci. Sám mi to hned potvrzuje historkou ze svého dětství: „Víte, slečno, u nás na vesnici bylo hodně dětí, takže třídy byly rozložené různě po obci. No a za vsí byla hájovna a tam byla udělaná třída. Měli jsme takové ty klasické dlouhé lavice, to vy si už asi nemůžete pamatovat. Všichni jsme tam jezdili na kole a pod okny byl takový plácek, bylo z toho udělané hřiště. A my jsme vám jednou takhle odpoledne o přestávce přišoupli ty lavice k oknu a pak jsme z nich skákali ven na to hřiště. To by dneska už nikdo nedovolil.“

3.1 Život

Ale abych to vzala popořadě. Pan Ivo je původem z Čerčan na Sázavě, kde prožil své dětství. Sourozence žádné nemá. Později šel studovat do Prahy na Vysokou školu železniční, kterou záhy přejmenovali na Vyskou školu dopravní a ještě navíc ji přestěhovali do Žiliny v roce 1963. Zde získal titul inženýra. Vyprávěl mi také, jak dostávali po škole umístěnky, což byly poukázky na práci v určité organizaci a místě, tudíž nikdo nebyl nezaměstnaný, pro každého se nějaké místo našlo. Samozřejmě mohl člověk toto místo odmítnout, ale pak už si musel práci hledat sám. Ivo dostal práci v Táboře jako technik u dráhy, dělal signalizaci a zabezpečovací zařízení, což byl také jeho vystudovaný obor. Dostal zde i služební byt. Na své trase jednoho dne potkal svoji ženu, která pracovala jako zdravotní sestra a jezdila vlakem jak sám říká „v jeho rajonu.“ Zanedlouho se jim narodil syn.

Jeho pracovní obvod spadl pod vedení Plzně, a tak se nechal přeložit a odstěhoval se i se svojí rodinou do Rokycan, kde dostal také služební byt. Ale nebylo to moc pohodlné, on i jeho žena museli dojíždět za prací. Vydrželi to takhle asi tři roky. Pak našli inzerát na rodinný domek, který si koupili, narodila se jim dcera a dnes v něm už 35 let žijí.

3.2 Zážitek, který nejvíce utkvěl v paměti

Zeptala jsem se, zda v jeho životě existuje něco, co mu utkvělo v paměti natolik, že si to pamatuje i dnes. Rozpovídal se hned o dvou zážitcích.

„Ten první je ještě z doby, když jsem byl malý. Pamatuji si osvobození. K nám do Čerčan přijeli Rusové a měli jsme tam takovou silnici, ta byla uzavřená a tam byly oslavy. My jsme byli celí vyšňoření v krojích, mě byli tenkrát čtyři roky. Vlastnili jsme tam taky domek ve vesnici a tam se nám Rusové nakvartýrovali, měli tam krejčovskou dílnu. Pak vám taky řeknu, jak jsem prožíval revoluci v roce 1968. To jsem byl zrovna v Rusku s Cestovní kanceláří mládeže, byli jsme na dovolený, jelo se tam vlakem. 21.srpna bylo zrovna tak v polovině a když se to Rusové dozvěděli, tak nám hned přidělili hlídačku, říkali jsme jí Máňa v koženém kabátě. V Rusku byla tehdy dobrá elektronika, kvalitní, tak jsme se všichni, co jsme tam byli, složili a koupili jsme si rádio. Abychom mohli poslouchat zprávy, co se děje v Čechách. Tehdy se to hrozně rychle rozneslo. Na Jaltě měli rekreační zařízení důstojníci, byli podělaný a běhali za náma, abychom jim řekli, co jsme se dozvěděli. Tak to mi asi nejvíc utkvělo v paměti.“

3.3 Ivo dnes

Jeho velkým koníčkem je stavění modelů lodí, kterých má ve své sbírce požehnaně. Na otázku, jak dlouho mu jedna taková loď trvá vyrobít, nedokáže jednoznačně odpovědět. „Záleží jak je velká, kolik má detailů. Třeba tahle,“ ukazuje mi jednu z nich a opatrně ji zvedá ze stojánku na skříní, „ta mi trvala tak dva roky.“ (viz obr. příloha, str. II, obr. D) Rád také fotografuje, absolvoval i kurz fotografování pro důchodce. Svými fotografiemi se hned pochlubil a chtěl znát můj názor na svoji práci. Pobavili jsme se i o časech, kdy si vyvolával fotografie sám, doma ve svojí temné komoře. Všechno zařízení má doposud schované. Další velkou láskou je jeho pejsek Frank. Frank se k nim jednoho dne vloudil domů, když byla otevřená vrátka a už zůstal. V jeho krásných hnědých očích je vidět vděk a láska k páníčkovi.

3.4 Muž a jeho hobby

Tuto sérii jsem nazvala ‚Muž a jeho hobby‘. (viz obr. příloha, str. I-II) Vystihuje dva největší koníčky pana Iva – jeho psa a jeho lodě. Ze vztahu s pejskem číší láska a vzájemný respekt, u obou je vidět, že jsou oddáni jeden druhému. Ivo Franka k ničemu nenutí a on mu věrně stojí po boku. Stavění lodí se věnuje už čtyřicet let, jeho sbírka čítá 20 lodí. Lepí spíše v zimě, když nejde nic dělat venku na zahrádce.

3.5 Jak se mi pracovalo

Ivo mě hned ze začátku upozornil, že mi nebude říkat žádné osobní věci a ve své podstatě souhlasil jen proto, že ho jeho dcera dlouho přemlouvala. Domluvili jsme se na desátou ranní, protože vzhledem k poloze domku jde do oken v tuto dobu hodně světla. Zároveň není ani moc ostré a hezky modeluje. Na focení ideální.

Následující den jsme se sešli ve smluvenou hodinu. Když jsem vystoupala po schodech a vešla do bytu, vítala mě z kuchyně se linoucí vůně vařícího se oběda. Přišla mě pozdravit i Ivova manželka Pavla a zase odběhla zpět ke sporáku. My jsme se přesunuli do obývacího pokoje. Ze starožitného nábytku na mě dýchla atmosféra pokojného domova. Okny pronikalo sluníčko a ozařovalo celý interiér. Ivo se posadil na gauč, zpytavě se na mě podíval a čekal na instrukce. Světlo mu krásně modelovalo tvář. Přesně tento nečekaný pohled do objektivu se mi podařilo zachytit a vznikla tak hezká přirozená fotografie. (viz obr. příloha, str. II, obr. C) Pobídla jsem ho, aby mi o sobě něco řekl, zatímco jsem si ještě v rychlosti mírně upravovala nastavení fotoaparátu a dělala zkušební snímky. Rozpovídal se o pejskovi. Ten hbitě vyskočil k němu na sedačku. Nafotila jsem pár snímků a mezitím se vyprávění stočilo k dalšímu koníčku – stavbě modelů lodí. Přesunuli jsme se do pracovny, kde vršek každé skříně zdobilo několik větších či menších modelů. S pýchou mi je tento zkušený modelář ukazoval. Celý pokoj byl upravený a čistý. Poznala jsem, že majitel je pořádkumilovný muž. Od lodí jsme se přesunuli k fotografování. Pan Ivo měl na mě spoustu otázek a bylo vidět, že přes počáteční nedůvěru se už přehoupnul. Konzultovali jsme fotky z dovolené i rodinné snímky. Zdálo se, že je rád, že si má o tomto tématu s kým povídat. Měla jsem radost, že se více uvolnil. I já jsem se cítila dobře.

Fotografií v interiéru už jsem měla dostatek, vyrazili jsme na zahrádku, kde jsem u něj ve skleníku poprvé za svoji existenci viděla tmavě fialové papriky. Potom jsme vzali na procházku Franka. Cestou do parku jsem poslouchala vyprávění o životě, hovor jsem si nahrávala na mobilní telefon, abych měla autentický záznam a mohla ho do svojí práce replikovat. Pan Ivo je velice přátelský člověk, v podstatě se pořád usmívá a jemné vrásky kolem očí se mu hezky krabatí. Práce s ním byla přes počáteční obavy bezproblémová, párkrát jsme se od srdce zasmáli a hezky si popovídali. Odcházela jsem s příjemným pocitem a ještě dlouho jsem na rozhovor ten den myslela.

4 Emílie, 73 let

Za paní Emílií jsem musela cestovat až na sever republiky do Chomutova. Vyrazila jsem vlakem a kolem poledne jsem byla na místě. Přišla mi naproti na nádraží i přesto, že se jí na sluníčku těžce dýchá a ten den bylo opravdu vedro. Vyrazily jsme společně k jejímu domovu. Když jsme došly k velkému panelovému domu, zjistila jsem, že bydlí až ve čtrnáctém patře. To by nebylo nic tak neobvyklého, jelikož jsou v domě dokonce dva výtahy, ale sdělila mi, že si to vždy jednou za čas vyjde po schodech, aby se udržovala v kondici. Opravdu mi spadla čelist, protože to je v tomto věku obdivuhodné. Jakmile dorazíme a trochu si odpočine, začíná hned ochotně vyprávět.

4.1. Život

Jako malá vyrůstala v Klenčí pod Čerchovem, malé vesnici na západě Čech. Je nejstarší ze čtyř dětí, má tři bratry. Rodičům se narodila ještě jedna holčička – Olinka, ale zemřela ještě jako miminko, což všechny velmi zarmoutilo. Chtěla mít sestru, ale osud tomu nepřál. V roce 1945 už byl skoro konec války, ale přesto bylo Klenčí bombardováno. Emíliině tetě shořela stodola, protože bomba minula továrnu, která byla určeným cílem. To jí bylo pět let. „Slyšeli jsme rány. Věděli jsme, že byly nálety, ale člověk nikdy nevěděl, kam se strefí. Schovali jsme se do sklepa a když jsme vylezli ven, vesnice hořela. Bydleli jsme pod kopcem, tak jsme to všechno viděli. Pamatuji si, že maminka v ten den vařila bramborovou polívku pro vlak se zajatci, který stál ve vesnici.“ Byla ještě malá, ale některé věci si člověk pamatuje dobře. „Jednou jsme šli s bratrem do hospody pro limču, vedle ji vyráběli a tam prodávali. Mě bylo asi 5 a jemu 4 roky. Bráška uklouzl na schodech a rozsekl si obočí. Před hospodou byli američtí vojáci, kteří ho ošetřili a ránu mu zašili. Dostali jsme od nich pak ještě čokoládu, pomeranč a burákové máslo. Když jsme došli domů a řekli mamince, co se stalo, vzala buchty, které zrovna pekla a běžela je dát těm hodným vojákům jako poděkování. Ona neuměla anglicky a oni zase česky, tak vzala si sebou i bratra, aby pochopili, za co ty buchty mají.“

V Klenčí také chodila do osmiletky a hned po škole, ve svých čtrnácti letech, šla pracovat jako švadlena. Nemohla jít do učení, protože její otec nezákonně opustil republiku v roce 1948. Výuční list si ale dodělala ve svých 37 letech, když už byla

matkou tří dětí. Vzpomíná na to s úsměvem, po nocích se učila, protože děti byly zvědavé, co maminka přinese za známky ze školy. „Tři smradi čekali za dveřma, co přinesu za známky, aby mi mohli říct, že mají být po kom hloupí. Ale já jsem jim to nikdy nedopřála, šprtala jsem se, abych měla samý jedničky.“ Potom už šila celý život až do důchodu.

4.2 Na co nikdy nezapomenu

Položila jsem paní Emílii stejnou otázku. Co se vám nejvíce vrylo do paměti, na co nikdy nezapomenete?

„Na co, nebo spíš na koho, nikdy nezapomenu je můj muž. Znali jsme se již od mládí, měli jsme každý takovou svoji partu, se kterou jsme chodívali k muzice, jezdili na vandry a tak podobně. Jednou takhle ty naše party byly právě na nějakém výletě a tam jsme se tak nějak víc dali dohromady. 8. srpna 1962 jsme spolu začali chodit a o pár měsíců později, 24. 11. 1962, jsme se brali. Předtím už jsme se ale znali asi pět let. Rok po svatbě se nám narodila dcera Pavla, o rok později syn Pepa a za dalších šest let ještě jedna dcera Dana. Můj muž měl plicní fibrózu, na kterou také zemřel, ale prožili jsme spolu krásných 24 let manželství. Poslední roky už to bylo těžké, manžel býval často podrážděný a špatně se mu dýchalo. Měl také strach. Jednoho dne mi řekl: ‚Myslím, že bys mě měla opustit a najít si někoho jinýho.‘ Tak mu říkám: ‚Jo? Pročpak?‘ A on na to: ‚No, víš, já už nejsem k ničemu...‘ Seřvala jsem ho na tři doby, že on by mě taky neopustil, kdybych byla nemocná a pak už takový hloupý řeči neměl. Nejhorší bylo, když mi doktoři řekli, že mu zbývají tak dva roky. To je asi nejtěžší, když víte, že ten člověk zemře a vy s tím nic nezmůžete. Nikomu bych to nepřála. Třeba si řekl k obědu o plněné knedlíky, tak jsem mu je udělala. Když byly hotové, jen se na ně podíval a řekl mi, že už nemá chuť. Já byla našťvaná, ale pak jsem si řekla, že se musím vžít do jeho situace a vždy jsem mu dopřála, co chtěl. V březnu roku 1986 zemřel. Nejstarší dcera se vdávala 14 dní poté, nebyla jsem schopná tam jít. Potom už mě nikdy žádný chlap tak nezaupal.“

„Vždycky když si na něco stěžuju, že mě bolí koleno nebo že už to není takový jako dřív, tak si pak uvědomím, že člověk by měl být rád že je a mít nějakou pokoru k tomu životu. Řeknu si: ‚Obě nejlepší kamarádky máš už dávno pod drnem, manžela taky, tak buď ráda, že jsi.‘ Jsem.“

4.3 Emílie dnes

Dnes žije paní Emílie sama ve svém bytě, kde má spoustu květin, teď se vrhla na pěstování orchidejí. Láska k nim je vidět, všechny jsou krásně opečovávané a plné květů. Na okně v kuchyni stojí květináčky s bylinkami, balkon je zase plný muškátů. Její mladší dcera Dana bydlí o dva panelové domy dále, tak to nemá k rodině daleko. Spolu chodí i na dceřinu zahrádku, kde pěstují nejrůznější zeleninu i ovocné stromky. Chystá se pořídit si trekingové hůlky a chodit se sousedkou na procházky, protože v přírodě se cítí dobře, jak je ostatně vidět i z její vášně pro nejrůznější rostliny. Jezdila by ráda i na výlety, ale do vlaků se jí špatně nastupuje z některých nízkých nástupišť a většinou neví, jak to v kterém městě vypadá, tak raději nejede. Necítí se osamocená, je vděčná za každý nový den.

4.4 Žena a květina k sobě patří

V této sérii jsem chtěla zobrazit vztah fotografované ženy k přírodě a květinám. (viz obr. příloha, str. III-IV) Přesto, že žije v panelovém domě dokázala si příbytek zútulnit množstvím rostlinek a přizpůsobit si ho tak svým potřebám a touhám. Když nemůže žít v přírodě v rodinném domku, pečuje alespoň o svojí zeleň v bytě. Ženy a květiny k sobě odjakživa patřily a patří i dnes. Pro paní Emílie je živá květina tím nejhezčím dárkem.

4.5 Jak se mi pracovalo

S paní Emílií jsem se domlouvala po telefonu na mém příjezdu do Chomutova. Ochotně mi vysvětlila celou cestu z vlakového nádraží až k ní před dům. Dva dny na to jsem vyrazila. V deset hodin jsem nasedla do vlaku a o dvě a půl hodiny později jsem byla na místě. Vydala jsem se popsanou cestou. Jak už jsem psala výše, přišla mi naproti i přesto, že pro ní nebylo ideální počasí, což bylo velice hezké. Po cestě k domovu jsme musely několikrát zastavovat, jelikož se jí na sluníčku špatně dýchá a má na něj alergii. Využila těchto chviliek a ukazovala mi, co se kde po okolí nachází. Zanedlouho jsme dorazily k obchodnímu domu, kam jsme zašly koupit potřebné ingredience na oběd. Odsud už to byl jen kousek přes silnici. Vyjely jsme výtahem do čtrnáctého patra a vstoupily do bytu. Otevřel se přede mnou útulný

prostor. Všude bylo spoustu světla, které pronikalo z velkých oken. Od hlavních dveří je vidět přímo do obývacího pokoje a na balkon, kde na zábradlí i na zemi ležely truhlíky s červenými plnokvětými muškáty. Emílie se chystala hned udělat oběd, abychom se najedly. Navrhla jsem, že uvařím já, aby si mohla odpočinout. Souhlasila. Po jídle, hezky odpočatá, začala s vyprávěním. Ani jsem jí nemusela přemlouvat. Začala svým dětstvím a zážitky, které si z něj pamatuje, pokračovala mládím a prací. Při jejím vyprávění o práci švadleny jsem se zmínila, že jsem také dostala šicí stroj, ale není kdo by mi vysvětlil nějaké základy a zasvětil mě. Ochotně se hned zvedla a přinesla různé látky společně s taškou nažehlovacích pásků do košil, sak atp. Vysvětlila mi, jak se šijí límečky, manžety, které díly sešít jako první a věnovala mi nějaké základní stříhy, látky i pásky. Byla jsem velice mile překvapená. Po zasvěcení mě do tajů šití si zašla udělat kávu. Poté pokračovala. Dostala se ke svému manželství. Když mluvila o manželově nemoci a smrti, i dnes, po 27 letech, bylo vidět, že ho velmi milovala a jak jí jeho úmrtí zasáhlo. Hlas se jí třásl a v očích se zračil smutek. Seděla jsem, dívajíc se na ni a v duchu si říkala: ‚Takhle vypadá pravá láska.‘ Abych trochu odlehčila situaci, vyzvala jsem jí, ať mi poví o něčem, co ráda dělá. Usmála se, zvedla z pohovky, přešla do kuchyně a ukazovala mi svoje rozkvetlé orchideje. Květy mají už skoro celý rok, pořád se jim nechce přestat. Různými pokojovými rostlinami jsou zaplněné všechny místnosti v bytě. Jedinou výjimkou je záchod. Celkem má v bytě 82 květin. Zalít je trvá paní Emílii asi hodinu, potřebuje tři desetilitrové kropáče vody. Ty si napouští vždycky ráno, když z potrubí teče teplá voda, aby nemusela odpouštět zbytečně do kanalizace, když chce studenou. V hlavě mě napadá slovní úloha. Na zalití 82 květin je potřeba třicet litrů vody. Kolik vody potřebuje každá rostlinka? Pousměji se nad tou myšlenkou a následuji Emílii na balkon. Je už k večeru, nastal čas zalévání. Společně ještě zalijeme všechny muškáty a jednu cuketu, kterou si hýčká ve velkém květináči. Najíme se a chvíli společně sledujeme televizi. Na můj odjezd je už pozdě, proto mi nabídla, ať zůstanu do rána. S díky jsem přijala a zůstala přes noc. Ráno jsme vstaly obě časně, můj vlak odjížděl ještě před půl šestou. Paní Emílie se rozhodla, že pojedje se mnou a udělá si výlet do Podbořan. Nastoupily jsme do vlaku a ještě chvíli si povídaly o všem možném. Krajina za okny rychle utíkala. Blížily jsme se k Podbořanům a Emílie musela vystupovat. Rozloučily jsme se, poděkovala jsem za vyprávění, látky i rady a zbytek cesty jsem myslela na tu milou, bezprostřední ženu, která se nebála odhalit svoje těžké životní zkoušky a plna citu mi o nich vyprávěla. Byla jedna z těch, které nepotkáte každý den.

5 Jan, 69 let

S Janem jsem se setkala v jeho skromném bytě, vybaveném jen tím nejnutnějším. Žádné technické vymoženosti ani zbytečný nábytek. Už od počátku je cítit, že není z mojí návštěvy úplně nadšený a možná trochu lituje, že s mým projektem souhlasil. Později se přeci jen ale trochu uvolní a rozpovídá se.

5.1 Život

Jan vyrůstal a do školy chodil v Domažlicích. Když pak přišel čas jít do učení, rozhodl se pro Hrádek u Rokycan, kde se vyučil válcířem profilů. Po škole byl zaměstnán v železárnách, kde pracoval až do vojny. Na svojí vojenskou službu má celkově dobré vzpomínky, nebylo to prý až tak strašné a s kamarády zažil spoustu legrace. Poté pracoval nějakou dobu v lesním závodě v Trhanově a rok byl také v Německu, kde dělal řidiče v pivovaru, rozvážel pivo po hospodách. Když se vrátil, byl řidičem autojeřábu v Západočeských elektrárnách. O 17 let později ho život zavedl opět do Německa, konkrétně do dolního Bavorska. Nejdříve pracoval u stavební společnosti, dělal také elektrické instalace, ale nakonec zakotvil v Massingu u firmy, jež se zabývá výrobou a montáží zimních zahrad. Zůstal zde až do roku 2002, načež se vrátil zpět do Čech, trávit zde důchod.

5.2 Jan dnes

Pan Jan byl také šest let ženatý, ale v roce 2008 se rozvedl. V době svého manželství přepsal veškerý svůj majetek na svoji ženu, čehož později litoval, protože rozvodem o vše přišel. Nevěděl, co se s ním stane, kam se poděje. Naštěstí měla jeho sestra věcné břemeno v domě svého syna. Byt který nevyužívala. Pro pana Jana to bylo štěstí. Jelikož mu jeho život ještě ztěžuje nepříjemná Parkinsonova choroba, byl rád, že má kam jít. Byt je i dobře situovaný v centru, tak má všude blízko, což je výhoda. Součástí je i dvorek a malá zahrádka, kde si pěstuje rajčata a může tak trávit čas na čerstvém vzduchu. Zázitek si žádný nevybavuje, je už unavený a nechce se mu povídat. Rozhodl se mi toho o sobě více nesdělovat, což respektuji.

5.3 Osamělý život s nemocí

Tato série ukazuje muže, osamělého, nemocného, ale stále živého. (viz obr. příloha, str. V-VI) Nemá život zrovna lehký a spoustu si toho zažil. Přesto je silný. Některé dny jsou lepší, některé horší, kdy je pro něj těžké se vůbec pohybovat. Ale nevzdává se. Jezdí na kole, stará se o zahrádku, občas si i sám vaří.

5.4 Jak se mi pracovalo

Za panem Janem jsem dorazila kolem půl jedné. Zrovna si ohříval oběd, jenž měl připravený již z předešlého dne. Zelí s uzeným masem a chlebem. Když dojedl, zašel si ještě do ledničky pro šunku, kterou jedl samotnou jen tak z papíru. Pousmála jsem se, protože tuto scénu mám před očima skoro vždy, když jsem doma. Můj tatínek ji tak jí také. (viz obr. příloha, str. VI/K)

Jan nebyl jako Ivo s Milenou. Po obědě si sedl do křesla a pronesl: „Tak se ptejte.“ Odpovídal pouze na konkrétní otázky a bylo těžké ho přesvědčit, aby mi sám něco řekl. Nakonec se mi to částečně povedlo alespoň při povídání o mládí a práci. Najednou se zarazil, odmlčel se a řekl: „Musím jít posekat trávu.“ Zvedli jsme se a šli ven. Jan nastartoval sekačku a začal s prací. Posekal asi polovinu trávníku. Vypnul motor. Popošel do skleníku zkontrolovat svoje rajčata. Když se opět objevil venku, už to byl někdo jiný. Šoural se maličkými kroky zpět do domu. Tehdy mi až řekl o své chorobě. Parkinsonově nemoci. Na skřínce v kuchyni jsem si všimla velkého množství lahviček s léky. Špatně se mu mluvilo a obličej měl jakoby bez výrazu. Později jsem si vyhledala, že za tyto příznaky může nedostatek dopaminu, který způsobuje poruchy hybnosti, a že budoucí výskyt nelze přepovědět.¹¹ Jak sám říkal, někdy to člověka přepadne a nemůže nic. Jen sedí a nehýbá se. Nechtěla jsem ho již nadále rušit svojí přítomností. Poděkovala jsem za jeho čas a odebrala se k domovu. Chápala jsem jeho zdrženlivost ve vyprávění i promýšlení odpovědí. V tu chvíli jsem si znovu připomněla, jaké mám štěstí, že jsem zdravá. Pan Jan je silný člověk a je vidět, že boj s nemocí nevzdává. Celou dobu bylo v místnosti málo světla a fotografie byly tmavé, což mi dost ztěžovalo práci. Ve výsledku ale tmavost fotografií vytváří tu správnou atmosféru, vzhledem k životnímu příběhu tohoto muže.

¹¹ Parkinsonova nemoc. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Parkinsonova_nemoc

6 Reflexe tvůrčího přístupu

6.1 Překážky a problémy

Když jsem přemýšlela nad tímto tématem, které jsem si zvolila, říkala jsem si, že by to snad mohlo jít hladce. Opak byl pravdou. Setkala jsem se při své práci hned s několika problémy. Jako nejtěžší úkol se ukázalo vůbec přemluvit někoho, kdo by se nechal vyfotit a byl by ochotný mi něco o sobě prozradit. Nejprve jsem zkoušela oslovovat lidi na ulici. Vždy, když jsem někde šla a viděla hezkého zajímavé seniory, oslovila jsem je. Začala jsem vysvětlovat, že tvořím svoji bakalářskou práci, co je její náplní, co bych chtěla po nich. Vyfotit by se většina z nich nechala bez problémů. Horší už to bylo s povídáním. Pokud se přeci jen někdo tak ochotný našel, ztroskotalo všechno na požadavku focení u nich doma. Báli se pustit mě do bytu, protože pořád někde v televizi vidí, jak si staří lidé pozvou domů podvodníky pod nějakou záminkou, kteří je pak v nejlepším případě okradou, v nejhorším zbijou a zavraždí. Nepomohlo ani ujištění, že si mohou na dobu focení přizvat někoho z rodiny, aby se cítili bezpečněji. Začínala jsem být nešťastná a bylo jasné, že tudy cesta nepovede. Mohla jsem sice navštívit domov důchodců nebo nějaké ošetrovny, ale chtěla jsem zdokumentovat život lidí, které denně potkáváme na ulici.

Uchýlila jsem se tedy k dalšímu kroku. Tím bylo požádání všech svých přátel, kteří mají prarodiče či rodiče vhodného věku, zda by jim vysvětlili o co jde a případně od nich získali souhlas. Tato strategie se již ukázala být účinnější. Ozvalo se mi osm kamarádů, jejichž příbuzní souhlasili. Měla jsem radost a doufala, že vše klapne.

Dalším problémem bylo sehnat vhodný fotoaparát, protože sama žádným nedisponuji. Nakonec se obětovala kamarádka se střední školy, která mi svůj Canon EOS 450D půjčila na celé dva měsíce. Když už jsem měla fotoaparát u sebe a mohlo se realizovat focení, začali domluvení lidé odříkat nebo posouvat termíny. Nakonec si to čtyři rozmysleli. Zbylí čtyři byli pořád ochotní a nic už nám nebránilo začít.

Asi nejtěžší pro mne bylo přesvědčit foceně osoby k nějaké důvěře. Přece jenom jsem pro ně byla cizí člověk, který je najednou v jejich soukromém prostoru a chce vědět osobní věci. Vždy sem se snažila si s nimi nějakou dobu jen tak povídat

a říct jim i něco o sobě, aby nemuseli mít pocit, že se mi odhalují jen oni. Sami už pak začali vyprávět. Potrápila a také pobavila mě ještě jedna věc. Většinu času jsem chtěla, aby byli přirození, dělali to, co normálně dělají každý den nebo na čem jsme se zrovna domluvili. Při tom jsem je fotila. Hodněkrát když viděli namířený objektiv, přestali s činností, začali se usmívat a dívat se na mě. I přes neustálé vysvětlování, že nepotřebuji jejich hraný úsměv, ale emoce, které zrovna prožívají, to dělali znovu a znovu. Naučilo mě to být rychlejší v mačkání spouště v pravý okamžik.

6.2 Snaha o zachycení charakteru člověka

Ve svých fotografiích jsem se snažila zachytit něco, co je pro každého z focených typické a charakteristické. Není lehké poznat člověka za pár hodin. Odhadnout a vystihnout ho. Obzvlášť, když se snaží vám nic moc neprozradit, jakékoliv emoce skrývat. Nálada je prchavým elementem fotografie. Je něčím, co může být často přítomno v reálné situaci, ale co je velice těžké zachytit.¹² Jemně je dotlačit k uvolnění a k tomu, aby se cítili opravdu pohodlně, i když nemluví o zrovna hezkých věcech bylo obtížné. Brala jsem to jako výzvu, kterou se mi v rámci možností podařilo splnit. Nakonec se všichni odhalili natolik, že bylo možné zjistit, jací jsou alespoň okrajově. Paní Emílie milovnice květin, pan Ivo vášnivý pejskař a pan Jan bojující se svou nemocí.

Snažila jsem se portrétované stylizovat do nejvhodnějších, ale zároveň přirozených poloh, aby působily na diváky bezprostředním dojmem.¹³ Při mém tvůrčím procesu vzniklo mnoho zajímavých fotografií, které jsou přiložené jako skicovní materiál.(viz. Obrazová příloha, str. VII-XVII)

¹² BUSSELLE, Michael. *Jak lépe fotografovat černobíle*. 2002. vyd. Praha: Slovart, 2002. ISBN 80-7209-414-9.

¹³ LINDNER, Petr, Tomáš TŮMA a Miroslav MYŠKA. *Velká kniha digitální fotografie*. Brno: Computer Press, 2003. ISBN 80-251-0013-8.

7 Použitá technika

Při fotografování jsem měla možnost vyzkoušet si několik fotoaparátů i různých objektivů. Nejvíce jsem používala tělo fotoaparátu Canon EOS 450D. Na pár fotografií jsem měla možnost zapůjčit si Nikon D5100. Pokud bych měla porovnat oba fotoaparáty co se týče rozmístění nastavení funkcí, přišel mi Nikon D5100 lepší. Například nastavování clony bylo jednoduché, pouze otočení kolečkem umístěným hned u palce pravé ruky. Tudíž si může uživatel nastavit clonu, aniž by musel dávat fotoaparát od oka. U Canonu musí člověk nejdříve přidržit tlačítko a pak až může nastavovat clonu. Celkově mi umístění nastavení na Nikonu přišlo logičtější. U tohoto fotoaparátu jsem používala objektiv značky Tamron 28-75 mm se světelností f/2,8. Tento objektiv mi přišel dost univerzální a dobře se s ním fotily jak detaily, tak i celky.

Většinu práce jsem ale fotila s digitální zrcadlovkou Canon EOS 450D a objektivem Canon EF 16-35 mm se světelností f/2,8. K dispozici jsem měla také objektiv Canon EF 70-200 mm se stejnou světelností jako objektiv předchozí. Tento ale ostří až od vzdálenosti 1,5 m, proto jsem ho při focení interiéru moc nevyužila.

Všechny fotografie vypadaly na displayi fotoaparátu lépe, než následně v počítači na obrazovce. Proto jsem se časem naučila už nastavovat hodnoty trochu jinak, aby s výsledný snímek nebylo nutné moc upravovat.

7.1 Problémy při práci s vybavením

Během focení jsem také narazila na několik problémů plynoucích z mojí neznalosti zapůjčených přístrojů. Prvním z nich bylo nastavování hodnoty ISO na fotoaparátu Canon. Prohledala jsem celé menu, než jsem si všimla malého kulatého tlačítka v přední části těla s nápisem ISO.

U Nikonu D5100 jsem si v průběhu focení uvědomila, že bych potřebovala jiné bodové ostření než bylo nastavené. Nebyl čas na hledání nastavení, proto jsem si objektiv přepla na manuální ostření. Později se to ukázalo jako chyba, protože moje oko má zřejmě malou dioptrickou nesrovnalost a všechny takto vyfocené snímky byly mírně rozmazané, proto jsem je nemohla použít.

Další věcí, který mne trochu potrápila, byl občasný nedostatečný zoom na objektivu Canon EF 16-35 mm. Druhý objektiv se mi také nehodil,

protože povětšinou byly příbytky focených menších rozměrů a nevyfotila bych skoro nic. V tuto chvíli mi chyběl nějaký kompromis mezi oběma.

7.2 Používání fotografických příruček a pravidel

Před focením jsem si pročetla pár fotografických příruček, abych věděla jak správně fotografie komponovat a jak si správně vybrat vhodné stanoviště. Často citovaným pravidlem kompozice je, že obraz by měl být sestaven takovým způsobem, aby byl hlavní předmět zájmu umístěn do styčného bodu linií rozdělujících obraz na třetiny.¹⁴ Občas je ale lepší fotografická pravidla porušit a vnímat více foceného prostředí, které může snímek oživit, pokud posuneme kompozici třeba o něco více do strany.

Již od začátku jsem měla v plánu černobílou fotografii. Při černobílém zobrazení se obrazy stávají jednoduššími po stránce obsahu. Odpadají barvy a jsou nahrazeny řadou odstínů stupňů šedi.¹⁵ Oči si tak více všimnou detailů, forem, textur a tónů. Snažila jsem se o jednoduchou kompozici, aby dojem ze snímku nerušilo zbytečně moc věcí, ale aby divák mohl vnímat jen foceného člověka a atmosféru kolem něj.

Dalším důležitým faktorem v černobílých fotografiích je hladina kontrastu. Vhodným způsobem jak kontrast odhadnout, je podívat se na námět přimhouřenýma očima.¹⁶ Tuto techniku jsem hojně využívala a pokoušela se odhadnout, jak bude výsledná fotografie vypadat. Mohla jsem pracovat pouze s přirozeným denním světlem. To mi většinou prokázalo dobrou službu a vytvářelo hezký kontrast, tudíž nebylo nutné ho dodělavat v počítači.

¹⁴ BUSSELLE, Michael. *Jak lépe fotografovat černobíle*. 2002. vyd. Praha: Slovart, 2002. ISBN 80-7209-414-9.

¹⁵ HEDGECOE, John. *Velká kniha fotografie*. Praha: Jan Vašut, 1999. ISBN 80-7236-110-4.

¹⁶ BUSSELLE, Michael. *Jak lépe fotografovat černobíle*. 2002. vyd. Praha: Slovart, 2002. ISBN 80-7209-414-9.

8 Používané grafické programy

Pracovala jsem především s programem Adobe Photoshop CS6, kde jsem upravovala fotografie na černobílou verzi pomocí nástroje Camera Raw 7.0. Pro práci s tímto grafickým editorem jsem měla již dobrou průpravu ze střední školy, tudíž to pro mě nebylo nijak obtížné. Ze začátku jsem zkoušela upravovat fotografie v programu Adobe Lightroom, nakonec jsem od něj upustila, protože funkce byly srovnatelné s Camera Raw, která pro mne byla už známější.

Celkově jsem už od začátku fotila se záměrem, že bych ráda nechala fotografie, tak jak byly vyfocené. Nemám ráda zbytečné ořezy ani retušování. To pak může hezký snímek vytvořit každý a není už to o práci s fotoaparátem, ale o tom, jak jste zdatní v používání grafického programu. Samozřejmě drobným úpravám jsem se nevyhla. Především na převod barevných fotografií na černobílé by byl bez využití programu nemožný. Dále jsem používala míchání stupňů šedi, abych mírně vyzdvihla nebo potlačila detaily, které se v černobílé verzi ztrácely.

Pouze jeden snímek jsem musela složit ze dvou různých variant, protože nebylo možné jej vyfotit tak, aby vyniklo vše co mělo a byla by škoda ho nepoužít. Využila jsem tedy masku, kterou jsem v určitých místech odkryla na spodní vrstvu, kde byl umístěný druhý snímek. Půjčila jsem si také knihu zaměřenou na klasickou fotografii, abych dovedla porovnat, jaké věci se dají provést s fotografií digitální a analogovou. Zjistila jsem, že maskování se využívá i při zvětšování fotografií z filmů v temné komoře.¹⁷ Letos jsem měla možnost nazvětšovat si vyvolaný černobílý film v rámci akce Kontejnery k světu, která probíhala všude po republice. Plzeň se také zapojila. Kdybych měla k dispozici temnou komoru a potřebné vybavení, určitě bych vyzkoušela také použití klasické fotografie vzhledem ke svojí bakalářské práci, abych mohla porovnat oba způsoby. S analogovou fotografií v temné komoře se dají dělat téměř stejná kouzla jako v počítači s jakýmkoliv programem určeným pro úpravu bitmapových obrázků. Různě tmavých či světlých fotografií můžeme docílit už při vyvolávání filmu jeho přexponováním nebo podexponováním, dále pak nastavením zvětšováku a dobou expozice.

Stylizace ořezem je na fotografiích využita jen zlehka. Vzhledem k životnímu stylu focených lidí, kteří tráví většinu svého času doma a obecně nejsou nijak výrazně

¹⁷ *Tvůrčí fotografie*. Praha: Slovart, 1995. ISBN 80-85871-39-4.

akční, se mi k nim celkově nehodila. Více se mi líbilo klasičtější pojetí. Snažila jsem se o modelaci světlem a o dotvoření atmosféry se postaralo okolí v interiéru nebo exteriéru. Mým záměrem bylo, aby snímky svého diváka vtáhly a donutily ho začít přemýšlet. Ať už si při pohledu na tyto lidi vzpomene na svoje blízké, na lidi v domově důchodců, ať už pociťuje lítost, radost, sympatie nebo lhostejnost. Jakákoliv vyvolaná emoce je úspěchem.

Dalším faktorem je hloubka ostrosti, která je na fotografiích většinou vytvořená už při focení, někdy jsem ji ale ještě více podtrhla právě Photoshopem.

Na vytvoření obrazové přílohy jsem využila Adobe Illustrator CS6, kde jsem si vytvořila šablonu pro jednotlivé stránky a jen vkládala fotografie.

9 Využití projektu na střední umělecké škole

Téma mojí bakalářské práce by šlo dobře využít i jako projekt na umělecké střední škole, kde se vyučuje fotografie. Cílem by bylo využít rozvíjení smyslové citlivosti, uplatňování subjektivity, ověřování komunikačních účinků v praxi a klíčových kompetencí.

Práce je určená pro předmět Fotografie, 4. ročník v počtu 15 žáků. Jednalo by se o výukový blok po dobu 9 týdnů v celkovém počtu 27 vyučovacích hodin. Během úvodních hodin bych žákům sdělila informace o historii sociálně dokumentární fotografie a seznámila je s některými autory, jejich tvorbou a životem. Předem bych oznámila, že na konci výkladu bude malý kontrolní text, který bych si náhodně od pár studentů vybrala.

Úkolem studentů by bylo nafotit sérii snímků v rámci sociálně dokumentární fotografie, kde jsou hlavním motivem lidé a jejich sociální postavení. Sami by si vyhledali další sociální fotografy, u nichž by hledali inspiraci. Své učení a pracovní činnost si plánují a organizují studenti sami, využívajíce je jako prostředků pro seberealizaci a osobní rozvoj. Práci budou průběžně konzultovat ve školních hodinách, každý student musí splnit alespoň tři konzultace. Každý žák vytvoří soubor čtyř černobílých fotografií na téma: Sociální společnost. Jednotlivé fotografie budou vytištěné na formátu A3 a budou prezentované na A0 deskách. Součástí každé práce bude také minimálně tři stránková reflexe, v níž by zhodnotili svoje poznatky a pocity při práci s focenými, vliv prostředí na výslednou podobu celé práce. Cílem je poučit studenty o sociálně dokumentární fotografii, přemýšlet o věcech a naučit se práci v terénu, kde musí být připraveni a pracovat jen s tím, co mají po ruce.

Hodnocení by probíhalo individuálně v průběhu projektu. Učitel by hodnotil celkový přístup žáka k práci, nápaditost, čistotu provedení, splnění požadavků a udělil mu známku. Závěrečné hodnocení by probíhalo během posledních hodin, žáci by měli jednu vyučovací hodinu na instalaci prací, zbylé dvě hodiny by probíhala skupinová reflexe, při které by žáci diskutovali jak mezi sebou, tak s pedagogem. V rámci reflexe by si žáci připravili odpovědi na otázky jako: Čím jsi se inspiroval u vybraného autora? Jak se ti pracovalo s focenými lidmi? Co byl největší problém? Po této skupinové reflexi by proběhlo závěrečné hodnocení.

10 Závěr

Zvolila jsem techniku fotografie, protože je mi nejbližší ze všech uměleckých disciplín. Jako jediná má jedinečnou schopnost zachytit a v podstatě navždy zaznamenat pomíjivé a už nikdy se neopakující okamžiky. Nejsem žádný profesionální fotograf, proto pro mě byla práce jako taková přínosem. Naučila jsem se lépe rozumět fotoaparátům a objektivům, být rychlejší v nastavování clony a uzávěrky a hlavně pozorovat své okolí. To je podle mého názoru nejdůležitějším aspektem tvorby každého, kdo se chce věnovat fotografii na vyšší úrovni. Umět se dívat. Tato vlastnost u mě přetrvává dodnes. Často se přistihnu, jak pozoruji věci a představuji si je v odstínech šedi.

Svoji práci jsem chtěla upozornit na problematiku starých lidí, kteří jsou často velice osamoceni. V poslední době také toto téma rozdmýchala svým dokumentem Šmejdi Silvie Dymáková, jež ukázala, k čemu až může tato samota vést. Staří lidé jsou často snadno ovlivnitelní a proto, aby nebyli sami, udělají skoro vše. Mnohdy by stačil jen trochu větší zájem ze strany rodiny nebo nějaké aktivity pro seniory, kde by mohli společně něco vytvářet a zároveň by to byla příležitost opustit své čtyři stěny a být v kontaktu s ostatními lidmi.

Je rovněž důležité si uvědomit, že staří lidé nám mají pořád co nabídnout. Každý z nich má svůj příběh. Ze začátku jsem se pokoušela hledat lidi, kteří by byli nejen vizuálně zajímaví, ale měli zároveň zajímavý životní příběh. Postupem času jsem si uvědomila, že všechny příběhy jsou zajímavé. Všichni moji focení mají jedno společné. Zažili válku. Všichni byli malí, ale všichni si ji pamatují. Uvědomila jsem si, že mám babičku stejného věku a jak málo o ní vlastně vím. Jak málo znám svoji vlastní rodinu. Jak málo se vídáme. Chtěla bych, aby si to uvědomil každý, kdo tuto práci uvidí. Aby si každý z nás uvědomil, že i my jednou budeme staří a budeme rádi za jakýkoliv kontakt s rodinou a okolním světem.

11 Resume

I have chosen a photography technique because I prefer it most from the all artistic disciplines. It has a unique power to catch and record passing moments forever. I am not a professional photographer, therefore this project was a contribution for me on its own. I have learnt to work with cameras and objective lenses, for example to be quicker during diaphragm and shutter settings but mainly the ability to watch my surroundings – I think that this is the key aspect for everyone who wants to make photos on a more professional level. I still keep this ability – sometimes, I even catch myself watching things around me and imagining them in different shades of grey.

The main aim of my project was to point out the issue of old people that are often very lonely. Recently, the director Silvia Dymáková stirred up debate about this topic with her new documentary named Šmejdi. The documentary shows what loneliness can cause. Old people are often easily suggestible by someone's opinion and are able to do anything for not being alone. The cure would simply be more interest from the family's side or particular projects for pensioners, simply anything that would take them out of their lonely flat and keep them in touch with other people.

It is also important to realize that old people still have what to offer. Each of them has his own story. First, I had tried to find people not just visually photogenic but also with an interesting life story but then I realized that all stories are interesting. All my models have one in common – they remember the war. I have realized that my grandmother is in the same age and I know so little about her. It is strange how poorly I know my own family and how rarely we meet each other. I would like people to have similar feelings when they see this project. Because everyone will get old one day and then will be happy for any amusement from his family or surroundings.

12 Seznam použité literatury

Tvůrčí fotografie. Praha: Slovart, 1995. ISBN 80-85871-39-4.

BUSSELLE, Michael. *Jak lépe fotografovat černobíle*. 2002. vyd. Praha: Slovart, 2002. ISBN 80-7209-414-9.

HEDGECOE, John. *Velká kniha fotografie*. Praha: Jan Vašut, 1999. ISBN 80-7236-110-4.

MRÁZKOVÁ, Daniela a Vladimír REMEŠ. *Cesty československé fotografie*. Praha: Mladá fronta, 1989. ISBN 80-204-0015-X.

VLKOVÁ, Klára. *Písmo a typografie: jako součást odborných uměleckých předmětů se zaměřením na grafickou úpravu textu pomocí ICT*. Plzeň, 2006.

Dějiny fotografie od roku 1839 do současnosti. Praha: TASCHEN, 2010. ISBN 978-80-7391-426-4.

CHEUNG, William. *Fotografujeme portrét*. Brno: Computer Press, 2006. ISBN 80-251-1290-X.

LINDNER, Petr, Tomáš TŮMA a Miroslav MYŠKA. *Velká kniha digitální fotografie*. Brno: Computer Press, 2003. ISBN 80-251-0013-8.

13 Seznam použitých elektronických zdrojů

Jano Rečo. *Jano Rečo* [online]. 2009 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://janoreco.cz/cs/my-schoolwork/>

Parkinsonova nemoc. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Parkinsonova_nemoc

ARTLIST. *Artlist: Databáze současného umění* [online]. 2006-2012 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://artlist.cz/?id=743>

Velvyslanectví České republiky v Haagu. *Velvyslanectví České republiky v Haagu* [online]. 2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/hague/cz/zpravy_udalosti/vystavy_jindricha_streita_v_apeldoornu.html

Jindřich ŠTREIT. *Jindřich Štreit* [online]. nedatováno [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.jindrichstreit.cz/#/cz/gate/0>

Jindřich Štreit. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Jindřich_Štreit

František Dostál. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/František_Dostál

František Dostál: Plachý fotografující (rozhovor). In: *Digiarena* [online]. 2010 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: http://digiarena.e15.cz/frantisek-dostal-plachy-fotografujici-rozhovor_3

A

B

I

C

D

E

F

G

H

I

J

V

K

L

VI

M

N

VII

O

P

Q

R

S

T

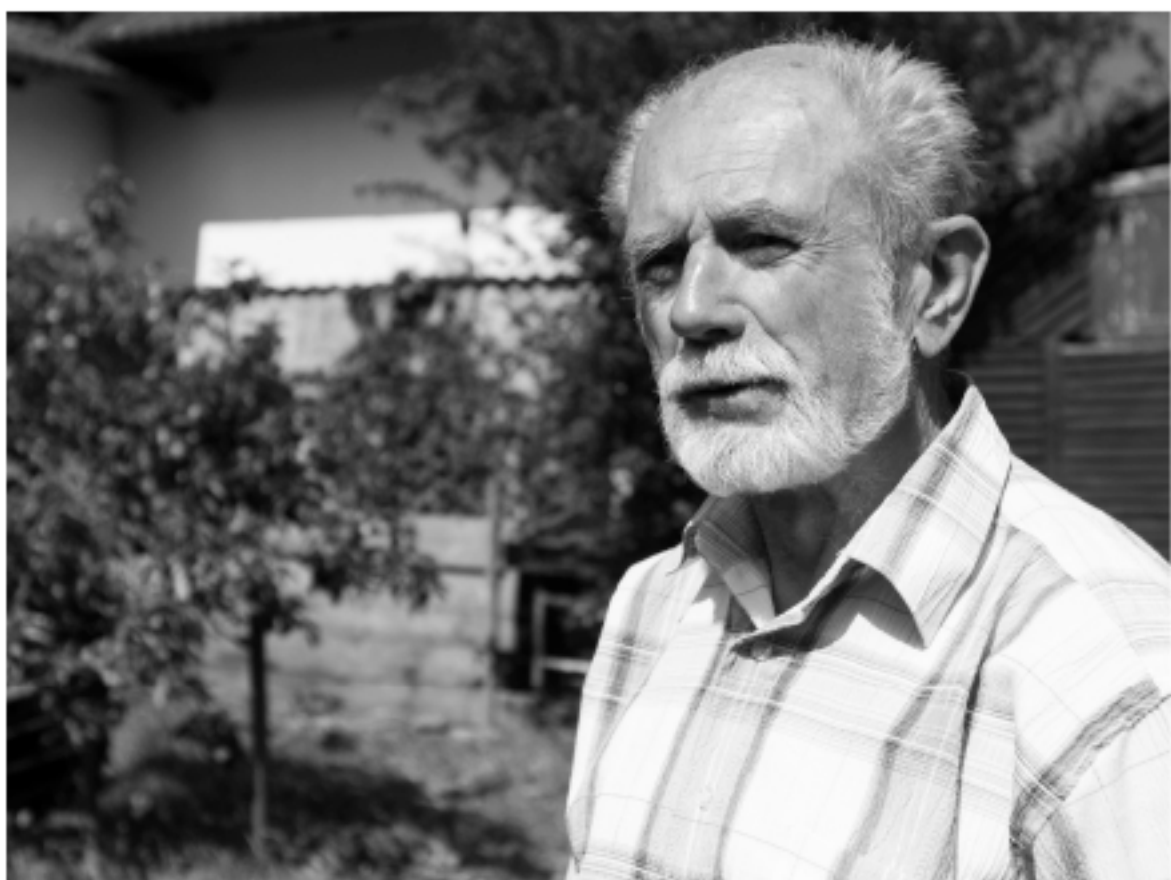

X

U

V

W

X

Y

Z

a

b

c

d

c

d

e

f

